

Sygn. akt IV Ca 411/16

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2017r.

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca SSO Małgorzata Szeromska

Sędziowie: SO Katarzyna Mirek – Kwaśnicka

SO Renata Wanecka (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Bałdyga

po rozpoznaniu na rozprawie 19 stycznia 2017r.

sprawy z wniosku A. S. (1)

z udziałem A. S. (2)

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestniczki postępowania

na postanowienie Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 28 stycznia 2016r.

sygn. akt I Ns 493/13

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w punktach I, III, IV, V, VI, VII i VIII w ten sposób, że:

- uchylić podpunkt 7 punktu I, zaś łączną wartość składników należących do majątku wspólnego ustalić na 5.200 zł (pięć tysięcy dwieście złotych),

- w punkcie III w ten sposób, że A. S. (2) przyznać składniki opisane w punkcie I podpunktach 1, 2, 3, 4 i 6 o łącznej wartości 4.400 zł (cztery tysiące czterysta złotych), natomiast A. S. (1) przyznać składnik opisany w punkcie I podpunkt 5 o wartości 800 zł (osiemset złotych),

- w punkcie IV i obniżyć dopłatę od A. S. (2) dla A. S. (1) do kwoty 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych),

- uchylić punkt V,

- w punkcie VI i tytułem zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty zasądzić od A. S. (2) na rzecz A. S. (1) kwotę 57.384,40 zł (pięćdziesiąt siedem tysięcy trzysta osiemdziesiąt cztery złote, czterdzieści groszy), płatną w terminie do 31 grudnia 2017r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności,

- uchylić punkt VII,

- w punkcie VIII i tytułem zwrotu wydatków ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ciechanowie od A. S. (1) i A. S. (2) kwoty po 1.503,67 zł (jeden tysiąc pięćset trzy złote, sześćdziesiąt siedem groszy) od każdego z nich;

2. oddalić apelację w pozostałej części;
3. oddalić wniosek A. S. (1) o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za II instancję;
4. tytułem zwrotu wydatków ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku od A. S. (1) i A. S. (2) kwoty po 264,16 zł (dwieście sześćdziesiąt cztery złote, szesnaście groszy) od każdego z nich.

Sygn. akt IV Ca 411/16

UZASADNIENIE

A. S. (1) we wniosku złożonym 30 września 2013r. do Sądu Rejonowego w Ciechanowie domagał się podziału majątku wspólnego i przyznanie byłej żonie A. S. (2) wszystkich składników (ruchomości) o ze splatą na jego rzecz w wysokości odpowiadającej wartości jego udziału. Wniósł ponadto zwrot nakładów z majątku wspólnego na nieruchomości, stanowiącą obecnie własność A. S. (2).

Uczestniczka postępowania A. S. (2) co do zasady przyłączyła się do wniosku, również w zakresie sposobu podziału majątku wspólnego. Zaprzeczyła jednak, aby wskazane przez wnioskodawcę nakłady, zostały dokonane z majątku wspólnego. Uczestniczka postępowania wносиła również o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym w proporcji 80% do 20%. Jej zdaniem, wysokość splaty na rzecz A. S. (1) powinna wynieść nie więcej niż 10.000 zł. A. S. (2) nie uznała roszczenia z tytułu nakładów, a na wypadek jego uwzględnienia, wносиła o rozłożenie należności z tego tytułu na raty.

Postanowieniem z 28 stycznia 2016r. Sąd Rejonowy w Ciechanowie w sprawie I Ns 493/13 I ustalił, że w skład majątku wspólnego A. S. (1) i A. S. (2) wchodzi: kino domowe S. o wartości 1.000 zł; pralka B. o wartości 300 zł; lodówka P. o wartości 300 zł; kuchnia gazowo - elektryczna A. o wartości 300 zł; kwota uzyskana w związku demontażem samochodu osobowego R. (...) nr rej. (...) w wysokości 800 zł; samochód osobowy marki F. (...) o wartości 2500 zł; wierzytelność z tytułu nakładów z majątku wspólnego na nieruchomości stanowiącą własność B. i K. małżonków M., w łącznej wysokości 14.6336 zł, tj. składniki majątkowe o łącznej wartości 151.536 zł (punkt I), oddalił żądanie A. S. (2) o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym (punkt II); dokonał podziału majątku wspólnego w ten sposób, że składniki majątkowe opisane w pkt I ppkt 1 – 4, 6 – 7 o łącznej wartości 15.0736 zł przyznał na rzecz A. S. (2), zaś składnik opisany w pkt I ppkt 5 o wartości 800 zł, przyznał A. S. (1) (punkt III); zasądził od A. S. (2) na rzecz A. S. (1) tytułem dopłaty kwotę 74.968 zł, płatną w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności (punkt IV); ustalił, że A. S. (1) i A. S. (2) ponieśli nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestniczki postępowania w łącznej wysokości 18.060,80 zł (punkt V); zasądził od A. S. (2) na rzecz A. S. (1) tytułem zwrotu połowy nakładów opisanych w pkt V kwotę 9.030,40 zł, płatną w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności (punkt VI); zasądził od A. S. (2) na rzecz wnioskodawcy A. S. (1) kwotę 500 zł tytułem zwrotu połowy opłaty sądowej od wniosku oraz 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt VII) oraz nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa od A. S. (2) kwotę 3.007,34 zł (punkt VIII).

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

A. M. i A. S. (1) zawarli związek małżeński 24 kwietnia 1999 r. Przed jego zawarciem nie zawierali umów majątkowych.

Prawomocnym wyrokiem z 30 kwietnia 2013 r. w sprawie I C 1164/12 Sąd Okręgowy w Płocku rozwiązał małżeństwo A. S. (2) i A. S. (1) przez rozwód z winy męża. Wyrok uprawomocnił się 21 maja 2013r.

W skład majątku wspólnego A. S. (2) i A. S. (1) wchodzi: kino domowe S. o wartości 1000 zł; pralka B. o wartości 300 zł; lodówka P. o wartości 300 zł; kuchnia gazowo - elektryczna A. o wartości 300 zł; kwota uzyskana w związku demontażem samochodu osobowego R. (...) nr rej. (...) w wysokości 800 zł; samochód osobowy marki F. (...) o wartości 2.500 zł; wierzytelność z tytułu nakładów z majątku wspólnego na nieruchomości stanowiącą własność B. i K. P.

małżonków M., dla której Sąd Rejonowy w Ciechanowie prowadzi księgę wieczystą (...) w łącznej wysokości 14.6336 zł, tj. składniki majątkowe o łącznej wartości 15.1536 zł. Wszystkie ruchomości znajdują się w posiadaniu uczestniczki postępowania.

A. i A. byli małżonkowie S. mają jedną córkę N. S., urodzoną (...) Wnioskodawca zobowiązany jest do płacenia alimentów na dziecko w wysokości 700 zł miesięcznie.

A. i A. byli małżonkowie S. po zawarciu małżeństwa zamieszkali wspólnie z rodzicami uczestniczki, tj. B. i K. małżonkami M.. Rodziny podjęły decyzję o budowie nowego domu, przy czym rodzice uczestniczki mieli zająć poddasze, zaś małżonkowie S. mieli mieszkać na parterze.

W dacie zawarcia związku małżeńskiego A. S. (2) studiowała, potem wychowywała dziecko. Pracę podjęła dopiero w 2006 r., osiągała dochód na poziomie najniższego wynagrodzenia.

A. S. (1) pracował w czasie trwania małżeństwa. Począwszy od 2002 r. wyjeżdżał do pracy w ogrodnictwie za granicę. Wyjazdy były zwykle trzymiesięczne. Jego dochód, po odliczeniu kosztów utrzymania, wynosił około 4.500 zł miesięcznie. Na stałe wnioskodawca był zatrudniony, jako pracownik ochrony, okresowo w dwóch różnych firmach jednocześnie, zarabiał około 1.500 – 1.900 zł miesięcznie.

Rodziny uzgodniły, że małżonkowie M. sfinansują budowę do stanu surowego. Wykończeniem parteru budynku mieli zająć się małżonkowie S.. W związku z tym rodzice uczestniczki postanowili, że nie będą oni ponosić kosztów bieżącego utrzymania. Oszczędzone w ten sposób środki finansowe mieli przeznaczyć na wykończenie domu. Większość prac została wykonana do 24 grudnia 2007r., w tym: tynki zewnętrzne na parterze i poddaszu, montaż stolarki drzwiowej w poziomie parteru i piwnic, montaż stolarki okiennej w całym budynku z parapetami wewnętrznymi z konglomeratu i zewnętrznymi, za wyjątkiem łazienki na poddaszu, położono panele podłogowe na poziomie parteru z listowaniem, a także terakotę i glazurę, wylano podłoże betonowe na całej powierzchni piwnicy, wykonano podłoże pod posadzki na parterze i poddaszu, balustrady schodowe i malowanie pomieszczeń. W budynku zostały wykonane wszystkie niezbędne instalacje: sanitarna, wodociągowa, centralnego ogrzewania, elektryczna. Część materiałów kupowana była ze środków małżonków S.. Część natomiast pośrednio finansowali rodzice uczestniczki. A. S. (1) wraz ojcem, bratem M. i kolegą K. Ż. pracował przy wykańczaniu budynku. Łączna wartość prac wykończeniowych wynosi 45.933,53 zł, wartość materiałów – 3.196 zł, zaś wartość instalacji w budynku 97.206,47 zł.

Wnioskodawca i uczestniczka postępowania wprowadzili się do nowego domu na święta Bożego Narodzenia 2007 r.

Od końca 2008 r. kontynuowane były prace przy wykończeniu domu i uporządkowaniu jego otoczenia. Zostały wykonane roboty wykończeniowe w garażu, w tym wrota garażowe i wjazd, na balonach została położona terakota i zainstalowano balustrady, wykonano okładzinę schodów wejściowych od podestu płytkami ceramicznymi, opaskę z kostki brukowej, chodnik i podjazd, ogrodzenie z prefabrykowanych elementów żelbetowych z osadzeniem bramy i furtki. Zagospodarowano również otoczenie budynku przez posadzenie roślin ozdobnych. Łączna wartość prac wykonanych w okresie od dnia 5 grudnia 2008 r. do wyprowadzenia się A. S. (1) tj. do grudnia 2012 r., wynosi 18.060,80 zł.

W dniu 5 grudnia 2008 r. rodzice A. S. (2) podarowali jej nieruchomości, na której znajduje się budynek mieszkalny.

W małżeństwie S. zdarzały się konflikty. Pogorszenie stosunków nastąpiło na początku 2011 r. A. S. (1) nadużywał alkoholu. A. S. (2) podejrzewała go o związki z innymi kobietami. Prawomocnym wyrokiem z 25 września 2013 r. w sprawie II K 882/12 Sąd Rejonowy w Ciechanowie uznał A. S. (1) za winnego tego, że w okresie od lutego 2011 do 14 września 2012 r. we W., gmina O., znęcał się psychicznie nad żoną A. S. (2) w taki sposób, że będąc po spożyciu alkoholu, wywoływał w domu awantury, w czasie których wyzywał ją słowami wulgarnymi i obelżywymi, popychał oraz groził tj. przestępstwa z art. 207 § 1 kk.

A. S. (1) mieszka z obecną partnerką w U.. Utrzymuje się z prac dorywczych w budownictwie. Otrzymuje też 500 zł miesięcznie od swojego dziadka w zamian za opiekę. Ma dwie córki: N. S. i drugą w wieku 10 miesięcy ze związku z obecną partnerką.

A. S. (2) zatrudniona jest, jako pracownik kontroli jakości. Zarabia około 1.700 zł miesięcznie. Mieszka tylko z córką N. S.. Od 2010 r. jest współwłaścicielką w 1/2 części nieruchomości rolnej o powierzchni 3,80 ha, położonej we W., gmina O.. Nieruchomość jest wydzierżawiona, czynsz wynosi 7.000 zł rocznie.

Dokonując oceny prawnej, Sąd I instancji podniósł, że zgodnie z art. 43 § 1 kro, oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym.

Natomiast stosownie do art. 46 kro, w sprawach nie unormowanych, do podziału majątku, który był objęty wspólnością ustawową, stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku, tzn. przede wszystkim art. 1035, 1037 – 1046 kc. Przepisy te również nie regulują kwestii działu spadku w sposób wyczerpujący i samodzielny, lecz odsyłają co do kwestii w nich nie uregulowanych do przepisów o zniesienie współwłasności w częściach ułamkowych tj. art. 210 kc i nast.

Zatem, zgodnie z art. 1038 § 1 kc w zw. z art. 46 kro, sądowy podział majątku wspólnego powinien obejmować cały majątek wspólny. Jednakże z ważnych powodów może być ograniczony do części majątku.

Sąd ustalił wartość majątku wspólnego na łączną kwotę 151.536 zł, zaś wartość udziałów przysługujących wnioskodawcy i uczestniczce postępowania na kwoty odpowiednio po 75.768 zł.

Sąd Rejonowy oddalił wniosek A. S. (2) o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym, podkreślając przy tym, że stosownie do art. 43 § 2 kro - z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać, ażeby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku.

Zdaniem Sądu, z ustalonego stanu faktycznego wynika, że przez pierwszych siedem lat małżeństwa, obowiązek utrzymywania rodziny spoczywał na A. S. (1), który pracował, jako pracownik ochrony, czasem w dwóch firmach jednocześnie, oraz dodatkowo w ogrodnictwie (średnio przez trzy miesiące w roku). A. S. (2) w tym czasie kontynuowała naukę i zajmowała się wychowywaniem córki i dopiero w 2006r. podjęła zatrudnienie. Również w późniejszym okresie, A. S. (1) uzyskiwał wyższe dochody niż żona.

Sąd I instancji przyznał, że istotny składnik majątku wspólnego, jakim jest wierzytelność z tytułu nakładów poniesionych na nieruchomość przed 5 grudnia 2008 r., małżonkowie S. zawdzięczają temu, że do 2007r. zamieszkiwali wspólnie z rodzicami A. S. (2) i praktycznie pozostawali na ich utrzymaniu. Wolą zarówno małżonków M., jak i małżonków S. było, aby wnioskodawca i uczestniczka wykończyli parter budynku mieszkalnego, w którym mieli zamieszkać na własny koszt.

A. S. (1) przyznał, że nadużywał alkoholu, co z oczywistych względów, wpływa na stan finansów. Sąd podniósł jednak, iż okoliczności te miały miejsce już po dokonaniu nakładów. Podnoszone natomiast przez A. S. (2) okoliczności dotyczące niewłaściwego zachowania się wnioskodawcy w stosunku do niej – w ocenie Sądu – nie mają znaczenia dla oceny przyczyniania się stron do powstania majątku wspólnego. Ocena karna tych działań znalazła natomiast odzwierciedlenie w procesie karnym w sprawie II K 882/12.

Sąd Rejonowy podkreślił, że zgodnie z powszechnie przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, ważne powody w rozumieniu art. 43 § 2 kro nie zachodzą w każdym wypadku faktycznej nierówności przyczyniania się małżonków do powstania majątku wspólnego, lecz wówczas, gdy małżonek, przeciwko któremu zostało skierowane żądanie ustalenia nierównych udziałów, w sposób rażący lub uporczywy nie przyczyniał się do powstania majątku wspólnego stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych. W konsekwencji, przy ocenie istnienia „ważnych powodów” w rozumieniu art. 43 kro należy mieć na względzie całokształt postępowania małżonków w czasie trwania

wspólności majątkowej w zakresie wykonywania ciężących na nich obowiązków względem rodziny, którą przez swój związek założyli.

W ocenie Sądu I instancji, A. S. (2) nie wykazała, że A. S. (1) nie przyczyniał się do powstania majątku wspólnego. Podnoszone przez nią okoliczności, co do tego, że do powstania majątku wspólnego przyczynili się finansowo jej rodzice, nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia tej kwestii. Podkreślić należy, że chodzi o starania małżonków do powstania majątku wspólnego, a nie udział bądź przyczynienie się do jego powstania innych osób, chociażby spokrewnionych z jedną ze stron.

Sąd dokonał podziału majątku wspólnego na części odpowiadające wartości udziałów, przy uwzględnieniu wniosków stron. Sąd miał na uwadze treść art. 623 kpc, zgodnie z którym sąd uwzględnia wszelkie okoliczności zgodnie z interesem społeczno – gospodarczym. Różnice wartości wyrównuje się przez dopłaty pieniężne.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył nakładów na nieruchomość, które zostaną omówione w dalszej części. Z tych względów, niezrozumiałe jest stanowisko uczestniczki postępowania o ustalenie wartości majątku wspólnego na kwotę 20.000 zł, przyznanie jego składników na jej rzecz ze spłatą wnioskodawcy w wysokości 10.000 zł. A. S. (2) nie wyjaśniła, z jakich przyczyn wskazała taką wartość majątku wspólnego.

Sąd I instancji przyznał na rzecz uczestniczki postępowania wszystkie ruchomości, wchodzące w skład majątku wspólnego, znajdujące się w jej posiadaniu o łącznej wartości 4.400 zł, zaś na rzecz wnioskodawcy kwotę uzyskaną w związku demontażem samochodu osobowego R. (...) nr rej. (...) tj. 800 zł.

Sąd podkreślił, że główną osią sporu w niniejszej sprawie była kwestia nakładów ponoszonych na nieruchomość stanowiącą własność B. i K. P. małżonków M., a od 5 grudnia 2008 r. – uczestniczki postępowania A. S. (2). Wartość nakładów w okresie do 5 grudnia 2008r. wynosi łącznie 146.336 zł, w tym prac wykończeniowych – 45.933,53 zł, wartość materiałów – 3.196 zł oraz wartość instalacji w budynku – 97.206,47 zł. Łączna wartość prac wykonanych w okresie od 5 grudnia 2008 r. do wyprowadzenia się A. S. (1) tj. do grudnia 2012 r., wynosi natomiast 18.060,80 zł. Sąd podkreślił, że zarówno zakres tych prac według wskazań wnioskodawcy, jak i ich wartości, określonej przez biegłego sądowego K. S., nie były kwestionowane przez uczestniczkę postępowania. A. S. (2) kwestionowała źródło finansowania tych nakładów, w szczególności, że pochodzą one ze środków finansowych wchodzących w skład majątku wspólnego.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 45 § 1 kro, każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód.

Jednocześnie Sąd podkreślił, że roszczenie o zwrot nakładów dokonanych przez małżonków na nieruchomość należąca do osoby trzeciej, jest prawem majątkowym, i jeśli powstało w czasie trwania wspólności ustawowej, wchodzi w skład majątku wspólnego, zgodnie z art. 31 kro oraz 32 kro. Brak jest zatem przeszkód prawnych, aby tego rodzaju roszczenie zostało objęte postępowaniem o podział majątku wspólnego.

Z tych względów, Sąd postępowaniem o podział majątku wspólnego objął również wierzytelność z tytułu nakładów poniesionych przez małżonków S. na nieruchomość stanowiącą własność małżonków M. w łącznej wysokości 146.336 zł i przyznał ją A. S. (2), obecnej właścicielce nieruchomości. Na rzecz wnioskodawcy Sąd przyznał dopłatę do wartości jego udziału w majątku wspólnym.

W skład majątku wspólnego A. S. (1) i A. S. (2) wchodzi składniki majątkowe o łącznej wartości 151.536 zł. W wyniku podziału majątku, wnioskodawca otrzymał jedynie kwotę uzyskaną w związku z demontażem samochodu tj. 800 zł. Wartość udziału każdego z małżonków w majątku wspólnym wynosi 75.768 zł, a zatem A. S. (1) przysługuje dopłata do wartości udziału w majątku wspólnym w wysokości 74.968 zł. Termin płatności dopłaty przysługującej wnioskodawcy Sąd Rejonowy ustalił na sześć miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności. Sąd miał na uwadze, iż tak ustalony termin płatności nie

wpływie na utratę mocy nabywczej pieniądza, pozwoli natomiast zobowiązanej na zgromadzenie stosownych środków finansowych na dokonanie dopłaty, w tym rozważenie zawarcia umowy kredytowej na ten cel, przy uwzględnieniu, że jest współwłaścicielem innej nieruchomości rolnej przynoszącej dochód.

Jednocześnie – w ocenie Sądu Rejonowego – po 5 grudnia 2008 r. wnioskodawca i uczestniczka postępowania ponieśli nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty A. S. (2), związane z pracami przy wykończeniu zajmowanego lokalu mieszkalnego na parterze budynku oraz organizacji jego otoczenia. Wartość tych nakładów wynosi 18.060,80 zł. Wnioskodawcy przysługuje zatem zwrot połowy wartości tych nakładów, a zatem 9.030,40 zł. Termin płatności Sąd oznaczył podobnie jak termin płatności dopłaty tj. sześć miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł stosownie do art. 520 § 2 kpc, mając na uwadze zasadę odpowiedzialności za wynik postępowania i obciążając nimi w znacznej części A. S. (2). Sąd zasądził od niej na rzecz wnioskodawcy zwrot połowy opłaty sądowej tj. 500 zł oraz 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego z uwzględnieniem opłaty skarbowej.

Jednocześnie Sąd, stosownie do art. 83 ust. 2 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, obciążył A. S. (2) zwrotem kosztów opinii biegłego sądowego w łącznej kwocie 3.007,34 zł.

Apelację od postanowienia złożyła A. S. (2), zaskarżając je w całości i zarzuciła:

- obrazę prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 kpc polegającego na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów i błędne ustalenie wysokości nakładów z majątku wspólnego poczynionych na jej majątek osobisty, zarówno do 5 grudnia 2008r., jak i po tej dacie, w szczególności odmówienie wiarygodności dowodom zaoferowanym przez uczestniczkę postępowania, tj. zeznaniom świadków K. M., B. M., czy zeznaniom samej uczestniczki A. S. (2), a także dokumentom świadczącym o wybudowaniu domu ze środków pochodzących od rodziców uczestniczki, zarzuciła również wybiórczą i powierzchowną ocenę całego materiału dowodowego;

- obrazę prawa materialnego, tj. art. 43 § 2 kro przez jego błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że udziały wnioskodawcy i uczestniczki postępowania w majątku wspólnym są równe oraz nieuznanie za „ważne powody” zachowania A. S. (1), które miały wpływ na rozpad małżeństwa oraz stopień przyczyniania się do powstania majątku wspólnego;

- obrazę prawa procesowego, tj. art. 520 § 3 kpc przez jego zastosowanie, mimo braku przesłanek do rozstrzygnięcia o kosztach w oparciu o wskazany przepis, podczas gdy właściwa ocena stanu faktycznego, winna doprowadzić do rozstrzygnięcia na podstawie art. 520 § 1 kpc.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, A. S. (2) wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustalenie, że jej udział w majątku wspólnym wynosi 80%, zaś udział A. S. (1) – 20% oraz ustalenie wartości majątku wspólnego na 20.000 zł, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

A. S. (1) w odpowiedzi na apelację wniosł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz od uczestniczki kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

Sąd Okręgowy ustalił dodatkowo:

Według stanu na dzień ustania małżeńskiej wspólności ustawowej nieruchomość położona we W., gmina O., stanowiąca działkę gruntu oznaczoną numerem 102/7, dla której Sąd Rejonowy w Ciechanowie prowadzi księgę wieczystą (...), stanowiła własność A. S. (2) (bezsporne). Zatem w skład majątku wspólnego A. S. (2) i T. S. nie wchodzi wierzytelność z tytułu zwrotu nakładów poczynionych przez nich na nieruchomość należącą do B. i K. małżonków M.. Środki pochodzące z majątku wspólnego na wykończenie budynku mieszkalnego na nieruchomości należącej do

uczestniczki postępowania, stanowią w całości nakład z majątku wspólnego byłych małżonków S. na majątek osobisty A. S. (2).

Wartość nakładów, o których mowa wyżej wynosi 114.763,81 zł brutto. (opinia uzupełniająca biegłego z zakresu budownictwa K. S. k: 473 – 485)

Uzupełniająca opinia biegłego co do zasady została uznana przez Sąd Okręgowy za wiarygodną. Niemniej jednak, wnioski końcowe wymagały korekty, z uwagi na błędy rachunkowe w zestawieniu obejmującym określenie wartości nakładów w budynku mieszkalnym. Prawidłowe wyliczenie przedstawia się następująco:

rodzaj robót	wartość wg kosztorysu	norma -tywny stopień zużycia	rzeczy -wisty stopień zużycia	aktualna wartość nakładów netto	podatek VAT 23%	aktualna wartość nakładów brutto
nakłady przed 24.12.2008r.	46.843,54 zł	9%	9%	42.627,62 zł	9.804,35 zł ¹	52.431,97 zł ¹
nakłady po 24.12.2008r.	19.420,22 zł	7%	7%	18.060,80 zł	4.153,99 zł	22.214,79 zł
zakup materiałów budowlanych	3.196 zł					
kanalizacja sanitarna	10.726,80 zł	22,5%	22,5%	8.313,27 zł	1.912,05 zł	10.225,32 zł
instalacja wodociągowa	3.698,90 zł	22,5%	50%	1.849,45 zł ²	425,37 zł ²	2.274,82 zł ²
centralne ogrzewanie	18.124,59 zł	30%	30% ³	12.687,21 zł ³	2.918,06 zł ³	15.605,27 zł ³
instalacja elektryczna	9.247,24 zł	22,5%	22,5%	7.166,61 zł	1.648,32 zł	8.814,93 zł
razem:						114.763,81 zł

¹ – określenie wartości nakładów w uzupełniającej opinii z 26 września 2016r. (strona 5 opinii) zawiera w tym miejscu błąd rachunkowy, ponieważ 23% z 42.627,62 zł to 9.804,35 zł, a nie jak wskazał biegły – 10.774,01 zł, zatem wartość nakładów brutto za okres do 24 grudnia 2008r. wynosi 52.431,97 zł, a nie 53.401,63 zł;

² - określenie wartości nakładów w uzupełniającej opinii z 26 września 2016r. (strona 5 opinii) zawiera w tym miejscu błąd rachunkowy, ponieważ przyjmując 50% rzeczywisty stopień zużycia technicznego, wartość netto instalacji wodociągowej wynosi 1.849,45 zł (3.698,90 zł x 50%), a nie jak podał biegły – 2.866,64 zł. Podatek VAT 23% od tej kwoty wynosi 425,37 zł (zamiast 659,33 zł), czyli wartość brutto instalacji wodociągowej to 2.274,82 zł, a nie 3.525,97 zł;

³ – rzeczywisty stopień zużycia centralnego ogrzewania został przez biegłego skorygowany już w uzupełniającej opinii ustnej złożonej na rozprawie przed Sądem Rejonowym w Ciechanowie 14 stycznia 2016r., co uwzględnił w pisemnej opinii uzupełniającej z 26 września 2016r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy odnieść się do kwestii dotyczącej ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, ponieważ jest to najdalej idący zarzut apelacji.

Wbrew przekonaniu A. S. (2), Sąd Rejonowy nie naruszył art. 43 § 2 kro. Zastosowanie tego przepisu wymaga spełnienia dwóch przesłanek, mianowicie: przyczynienia się do powstania majątku wspólnego w mniejszym stopniu oraz zaistnienia ważnych powodów uzasadniających takie ustalenie.

Przez przyczynienie się do powstania majątku wspólnego rozumie się całokształt starań każdego z małżonków o założoną przez nich rodzinę i zaspokojenie jej potrzeb, a więc nie tylko wysokość zarobków czy innych dochodów osiąganych przez każdego z nich, lecz także i to, jaki użytek czynią oni z tych dochodów, czy gospodarują nimi należycie i nie trwonią ich w sposób lekkomyślny. Poza tym, o stopniu przyczynienia się każdego z małżonków świadczą nie tylko osiągnięcia czysto ekonomiczne, lecz także nakład osobistej pracy przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym.

Tak więc w sytuacji, gdy w pierwszym okresie małżeństwa, wnioskodawca oddawał się pracy zarobkowej i staraniom o powstanie lub powiększenie majątku wspólnego, uczestniczka zaś poświęcała swój czas wychowaniu dziecka i prowadzeniu wspólnego gospodarstwa domowego, odciążając w ten sposób współmałżonka i ułatwiając mu osiągnięcie dochodów, uzasadnione jest przekonanie, iż małżonkowie w równej mierze przyczynili się do powstania majątku wspólnego. Wsparcie finansowe udzielane przez rodziców A. S. (2) było przeznaczone dla obojga małżonków i miało na celu ułatwienie im startu w dorosłe życie. Zarówno uczestniczka postępowania, jak i jej rodzice czy rodzeństwo nie twierdzili, że ich intencją było zaspokajanie bieżących potrzeb życiowych tylko i wyłącznie córki, z pominięciem zięcia. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie tego typu pomoc dla młodych małżonków jest powszechnie przyjęta.

W późniejszym okresie, kiedy A. S. (2) podjęła pracę zawodową, jej udział w tworzeniu wspólnego dorobku był podobny do udziału męża. Z kolei A. S. (1) przyczyniał się do powstania majątku wspólnego, nie tylko przeznaczając uzyskiwane przez siebie dochody na wykończenie domu, ale także poprzez osobistą pracę świadczoną wspólnie z członkami rodziny przy pracach budowlanych.

Już tylko z tego względu nie wchodzi w rachubę możliwość ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym. Podkreślić przy tym trzeba, że do oceny stopnia przyczynienia się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego nie mają przesądzającego znaczenia wyliczenia czysto rachunkowe, ocena ta najczęściej może mieć charakter jedynie przybliżony, a w konsekwencji różny stopień przyczynienia się każdego z nich, może uzasadnić ustalenie nierównych udziałów tylko wtedy, gdy różnica jest istotna i wyraźnie uchwytana.

Taka sytuacja w tym wypadku nie wystąpiła. A. S. (2) w ostatecznie sprecyzowanym stanowisku, domagała się ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym w stosunku 80% do 20%. Nie przedstawiła jednak żadnych szacunków, z których można byłoby wnosić, że wnioskodawca jedynie w 20% przyczynił się do poniesienia nakładów z majątku wspólnego na jej majątek osobisty, a jest to podstawowy element ich dorobku. Wydaje się, że intencją apelującej było wykazanie, iż dla ustalania stopnia przyczynienia się - jej zdaniem - należało wziąć pod uwagę

przedmioty majątkowe, nabyte wyłącznie przez nią w drodze darowizny, która z woli małżonków M. została poczyniona wyłącznie na jej rzecz. Z twierdzeń faktycznych przytoczonych przed Sądem I instancji, nie sposób jednoznacznie dociec, o jakie darowizny ewentualnie chodzi tj., jakie konkretnie materiały budowlane podarowali jej rodzice i ściśle, jakie sumy mieli jej podarować w celu zapłaty wynagrodzenia za prace wykończeniowe. Zarówno zeznania uczestniczki postępowania, jak i zgłoszonych przez nią świadków, cechują się zbyt dużym stopniem ogólnikowości, aby móc wyprowadzić na tej podstawie jednoznaczne wnioski.

Sąd Rejonowy w tym zakresie poprawnie ocenił zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, który nie dał żadnych podstaw do ustalenia niższego stopnia przyczynienia się wnioskodawcy do sfinansowania nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty jego żony.

„Ważne powody”, w rozumieniu art. 43 § 2 kro, stanowią dalszą konieczną przesłankę dopuszczalności ustalenia nierównych udziałów. W pierwszej kolejności niezbędne jest ustalenie, iż jeden z małżonków przyczynił się do powstania majątku wspólnego w sposób zdecydowanie mniejszy niż drugi z nich. Za takim rozstrzygnięciem muszą przemawiać „ważne powody”, oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego, tzn. że otrzymanie przez jednego z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do której powstania on się nie przyczynił, pozostawałoby w sprzeczności z tymi zasadami.

Ponieważ A. S. (2) nie zdołała wykazać pierwszej z podstaw pozwalających na ustalenie nierównych udziałów, szczegółowe rozważania na temat tego, czy w tym wypadku można mówić o „ważnych powodach”, jest zbędne. Niemniej jednak, Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu I instancji, że okoliczności faktyczne, które doprowadziły do rozkładu pożycia małżeńskiego, nie są tożsame ze spełnieniem tej przesłanki. Dopuszczenie się wobec żony przestępstwa znęcania psychicznego, skutkowało skazaniem A. S. (1) za ten czyn i wymierzeniem mu kary. Nie ma żadnych wątpliwości, że takie zachowanie wnioskodawcy jest naganne i zadecydowało również o ustaleniu, iż ponosi on wyłączną winę za trwały i zupełny rozkład ich pożycia małżeńskiego, czemu dał wyraz Sąd Okręgowy w Płocku w wyroku rozwodowym. Natomiast nie jest to podstawa pozwalająca uznać, iż zachodzą „poważne powody” do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2000r., III CKN 455/00). Przy ocenie istnienia „ważnych powodów” w rozumieniu art. 43 kro, należy mieć na uwadze całokształt postępowania małżonków w czasie trwania wspólności majątkowej w zakresie wykonywania ciężących na nich obowiązków względem rodziny, którą przez swój związek założyli. Tymczasem stosunki między małżonkami zdecydowanie pogorszyły się w 2011r., na krótko przed wyprowadzeniem się wnioskodawcy z domu w 2012r. A. S. (1) domaga się zwrotu nakładów dokonanych tylko do tego czasu. Zatem, gdyby nawet przyjąć, że moralnie naganne postawa wnioskodawcy powinna mieć znaczenie dla ustalenia nierównych udziałów, to nasiliła się ona jedynie w końcowym okresie, w którym małżonkowie dokonywali nakładów na nieruchomości uczestniczki.

Z tych wszystkich przyczyn, Sąd II instancji podziela ocenę prawną Sądu Rejonowego, który uznał, iż wniosek o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym należało oddalić.

Natomiast Sąd Okręgowy, odmiennie niż Sąd I instancji, ustalił, że w skład majątku wspólnego nie wchodzi wierzytelność wobec B. i K. małżonków M. z tytułu poczynionych na ich nieruchomości nakładów. Skoro w dniu ustania wspólności majątkowej, właścicielką nieruchomości we W., była A. S. (2), to uzyskała ona również własność budynku (art. 46 § 1 kc). W ten sposób uzyskała ona nieodpłatnie przysporzenie wynikające także z nakładów poniesionych przez oboje małżonków. Gdyby rodzice uczestniczki postępowania nadal byli właścicielami, na której zostały dokonane nakłady, wówczas należałoby uznać, że wierzytelność z tego tytułu, przysługująca obojgu małżonkom, stanowi składnik majątku wspólnego. Ostateczne rozliczenie między małżonkami S. powinno w całości nastąpić w oparciu o art. 45 § 1 kro.

Dlatego też Sąd Okręgowy uchylił podpunkt 7 punktu I zaskarżonego postanowienia i ustalił, że łączna wartość składników majątkowych wynosi 5.200 zł. W konsekwencji Sąd zmodyfikował również treść punktu II i III, obniżając wysokość dopłaty na rzecz A. S. (1) do kwoty 1.800 zł.

Wyliczenie przedstawia się następująco: 1.000 zł (kino domowe) + 300 zł (pralka B.) + 300 zł (lodówka P.) + 300 zł (kuchnia A.) + kwota uzyskana z demontażu samochodu R. (...) 800 zł + 2.500 zł (samochód F. (...)) = 5.200 zł

Udział każdego z małżonków wynosi po 2.600 zł ($\frac{1}{2} \times 5.200$ zł), wartość składników przyznanych A. S. (2) – 4.400 zł, zaś składnika przyznanego A. S. (1) – 800 zł.

Dopłata należna wnioskodawcy wynosi zatem 1.800 zł (2.600 zł – 800 zł).

W sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd ustala wartość nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków bez względu na inicjatywę dowodową uczestników postępowania (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 21 lutego 2008r., III CZP 148/07, Legalis).

Dlatego też Sąd Okręgowy dopuścił z urzędu dowód z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu budownictwa K. S., polecając mu wyliczenie nakładów poniesionych przez małżonków na nieruchomości uczestniczki postępowania z uwzględnieniem cen brutto. Sąd II instancji stoi bowiem na stanowisku, że nawet jeśli znaczna część robót była wykonywana w systemie gospodarczym, to ostateczna wartość prac wykończeniowych w warunkach gospodarki wolnorynkowej powinna uwzględniać należny podatek VAT. Faktycznie wyłożone przez małżonków wydatki o tyle nie miały w sprawie znaczenia, że biegły i tak dokonywał wyceny z uwzględnieniem aktualnych cen rynkowych. K. S. uwzględnił w pierwotnej opinii VAT doliczony do cen za zakup materiałów, ale z niezrozumiałych względów pominął ten podatek przy szacowaniu wartości samych robót budowlanych.

Ostatecznie należy uznać, że wartość wszystkich nakładów dokonanych z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestniczki postępowania wynosi 114.763,51 zł, a nie 97.206,87 zł (po korekcie dotyczącej rzeczywistego stopnia zużycia centralnego ogrzewania). Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska Sądu I instancji, że wartość wszystkich nakładów (potraktowanych częściowo, jako wierzytelność wobec B. i K. małżonków M.) wynosi 164.396 zł (146.336 zł + 18.060,80 zł). Biorąc pod uwagę, że Sąd Rejonowy oparł się na opinii biegłego, w której nie uwzględniono podatku VAT, wyliczenia te są całkowicie niezrozumiałe. W tej części zarzuty apelującej co do oceny dowodów zasługują na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela natomiast argumentację Sądu Rejonowego w części dotyczącej wniosku o rozłożenie na raty. A. S. (2) co najmniej od dnia doręczenia jej wniosku, tj. od 4 lutego 2014r. (z.p.o. k: 141), ma świadomość kierowanych przez wnioskodawcę roszczeń o podział majątku wspólnego i zwrot nakładów na jej majątek osobisty. W tej sytuacji, sześciomiesięczny termin, liczony od uprawomocnienia się postanowienia, czyli od 26 stycznia 2017r. na uiszczenie dopłaty i zwrot nakładów, uwzględnia czas niezbędny na zgromadzenie środków finansowych. Uczestniczka postępowania powinna się liczyć z obowiązkiem zapłaty z tego tytułu co najmniej od trzech lat i poczynić w tym celu konieczne przygotowania. Dodatkowe rozkładanie należności na raty stanowiłoby pokrzywdzenie wnioskodawcy, który ma prawo oczekiwać, że przysługująca mu wierzytelność zostanie zaspokojona w rozsądnym terminie.

Z tych względów, Sąd II instancji uchylił punkt V zaskarżonego postanowienia, jako całkowicie zbędny oraz zmienił punkt VI zasądzając tytułem zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty od A. S. (2) na rzecz A. S. (1) kwotę 57.384,40 zł (114.768,81 zł x $\frac{1}{2}$).

Sąd Okręgowy uchylił również postanowienie zawarte w punkcie VII, odnoszące się do zwrotu kosztów postępowania na rzecz wnioskodawcy. A. S. (1), prezentowany w sprawie przez zawodowego pełnomocnika, nie zgłosił takiego wniosku przed Sądem I instancji. Ponadto, wbrew zapatrywaniom Sądu Rejonowego, zastosowanie powinien znaleźć art. 520 § 1 kpc, formułujący zasadę, zgodnie z którą w postępowaniu nieprocesowym uczestnicy ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie, a nie art. 520 § 3 kpc.

Zdaniem Sądu Okręgowego, we wszystkich sprawach majątkowych stopień zainteresowania uczestnika w wyniku postępowania należy oceniać według wartości udziału poszczególnych uczestników w tym majątku. Na przykład w postępowaniu o podział majątku wspólnego uczestnicy powinni ponieść koszty odpowiadające ich udziałom w majątku wspólnym. Sąd podziela w tej mierze stanowisko Sądu Najwyższego, który uznał, że w sprawach o podział majątku

wspólnego nie występuje sprzeczność interesów, o której mowa w art. 520 § 2 i 3 kpc, niezależnie od stanowiska stron i zgłaszanych przez nie twierdzeń oraz wniosków w przedmiocie składu, wartości i sposobu podziału majątku wspólnego. W postępowaniu tym strony są także w równym stopniu zainteresowane rozstrzygnięciem i ich interesy są wspólne o tyle, że celem postępowania jest wyjście ze wspólności majątkowej i uregulowanie wzajemnych stosunków majątkowych (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 października 2013 r., IV CZ 74/13, Legalis).

Korekty wymagało zatem również rozstrzygnięcie zawarte w punkcie VIII postanowienia, w którym Sąd I instancji orzekł o obowiązku zwrotu wydatków, wywołanych potrzebą przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa, wyniosły one łącznie 3.007,34 zł. Stosując art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ciechanowie od A. S. (1) i A. S. (2) po połowie tymczasowo wyłożonych kosztów sądowych, tj. po 1.503,67 zł od każdego z nich.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc.

O kosztach postępowania za II instancję Sąd orzekł zgodnie z art. 520 § 1 kpc i dlatego oddalił wniosek A. S. (1) o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego za II instancję na jego rzecz.

Z uwagi na to, że w postępowaniu odwoławczym Sąd dopuścił z urzędu dowód z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu budownictwa i przyznał mu w postanowieniu z 10 października 2016r. wynagrodzenie w wysokości 417,33 zł, nakazując jego wypłatę tymczasowo ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku, należało pobrać od wnioskodawcy i uczestniczki postępowania tytułem zwrotu wydatków po 264,16 zł od każdego z nich (art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Katarzyna Mirek – Kwaśnicka Małgorzata Szeromska Renata Wanecka